

Helsingør

600 år





**I dette hæfte kan du læse om børn,
der har boet i Helsingør igennem
de sidste 600 år!**

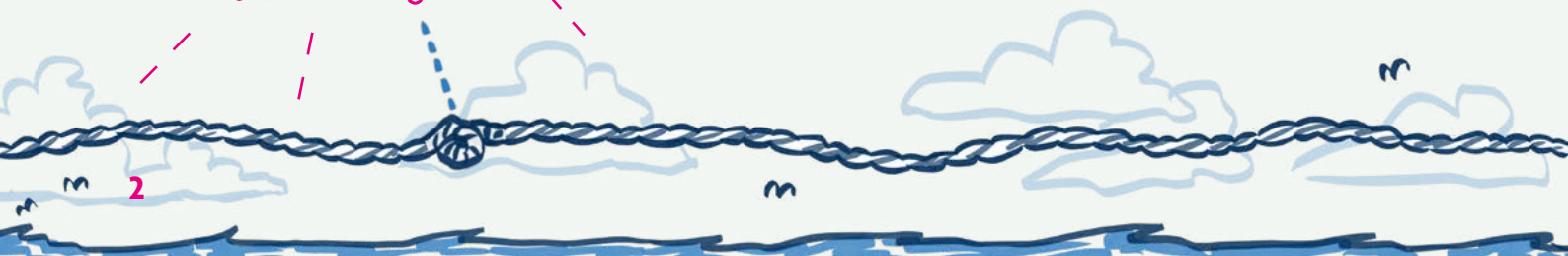
Vi skal møde:

- Helsingoraneren Lene
- Arbejdersøn Georg
- Skibsklarererdatter Hildegard
- Fattige Christiane
- Slagtersøn Rasmus
- Rigmandssøn Frederich

s. 5
s. 7
s. 10
s. 12
s. 14
s. 16

Alle børnene har boet i
Helsingør i virkeligheden.

2026
600-års jubilæum



Hvad er der sket i Helsingørs 600 års historie?

Helsingør er en gammel by. Faktisk rigtig gammel.

Men den startede ikke som en stor og vigtig by.

I middelalderen var Helsingør bare en lille fiskerby ved Øresund.

Her boede fiskere, færgemænd – og sikkert også nogen, der bare håbede på godt vejr og mange sild.

Men så kom der en konge, Erik af Pommern, der sagde, at Helsingør skulle være en stor og vigtig by. Derfor gav han den noget, der hedder købstadsrettigheder.

Ja, jeg ved godt, at det er et mærkeligt ord.

Men det betyder bare, at han gav nogle fordele til dem, der ville bo og handle i byen, så han kunne lokke dem hertil.

Det er det, vi fejrer i år.

At det d. 2. juni er 600 år siden!

Se denne sjove film, der viser hele Helsingørs historie på 1/2 minut.



Mit Helsingør i 2026

På de næste sider møder du børn, der har boet i Helsingør igennem tiden.

De er alle virkelige personer, der har levet i byen engang. De har haft en meget forskellig barndom.

Nu er det dig, der er barn her i Helsingør, eller i en af byerne tæt på.



2010
Kulturværftet åbner

Opgave 1

Skriv dit navn

Mig og min by

Skriv en kort tekst der hedder

Mit _____ i 2026

Skriv den by du bor i

Hvor er du blevet født? _____

Hvem bor du sammen med? _____

Har du gået i vuggestue og/eller børnehave? Hvor? _____

Beskriv noget du kan huske fra børnehaven: _____

Hvad hedder din skole? _____

Hvad laver du med dine venner i frikvartererne? _____

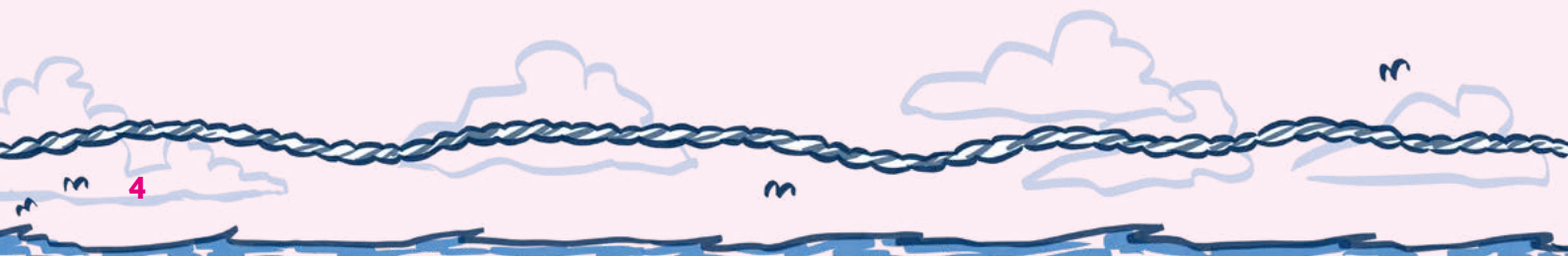
Hvad laver du i din fritid:

Fritidsaktiviteter? _____

Hvad laver du, når du er sammen med dine venner? _____

Når du er alene? _____

Hvad kan du godt lide ved Helsingør, når du er nede i byen? _____



Arbejderbyen og den moderne by



Helsingoraneren Lene

– Mit Helsingør i 1970'erne

Jeg hedder Lene og er 11 år. Min familie er fra Helsingør. Jeg blev født på **Antoniehus**, som er byens fødeklinik. Mange af mine venner er også født der. Far siger, at vi er rigtige helsingoranere.

Min far arbejder på **skibsværftet**, og min mor er lærer på min skole på Marienlyst Allé.

I fritiden går jeg til håndbold. Hallen er altid fuld af børn.

De fleste har kun én tv-kanal, men i Helsingør har vi også én svensk kanal. Vi leger næsten altid udenfor på vejen. Vi cykler selv rundt i byen og tager bare hjem, når vi bliver sultne. Om sommeren cykler vi tit til Gummistranden (Nordhavn). Der er et **udspringstårn**, hvor vi hopper i vandet. Jeg tør kun hoppe fra den mindste vippe.

Nogle gange er jeg med mor i butikkerne nede i byen. De er ved at lave Stengade til gågade. Gaden ser ret gammel ud, og husene er skæve og snavsede. Mor siger, at det må være på tide, at de bliver revet ned eller lavet om.

Nutid
Industrialiseringen

Antoniehus:

Mange børn i Helsingør blev født på fødehjemmet Antoniehus mellem 1950 og 1970. Antoniehus åbnede i 1941, hvor mange stadig fødte hjemme. Der arbejdede jordemødre og sygeplejersker, så det var et trygt sted at få en baby. I den tid begyndte man også at hjælpe børnefamilier mere.

Helsingør skibsværft:

Helsingør Skibsværft var den største arbejdsplads i byen. Mange voksne arbejdede der – nogle på kontor, nogle byggede skibe, og nogle var ingeniører. Derfor kendte næsten alle børn nogen, der arbejdede der. I slutningen af 1970'erne fik værftet problemer, og i 1983 lukkede det. Mange kæmpede for, at værftet skulle forblive åbent.



(tid: 0:24 min)

Svømmestadion i Nordhavn og udspringstårnet:

I 1935 åbnede Helsingør Svømmestadion i Nordhavn. Der var et udspringstårn på 1, 3 og 5 meter, som senere blev lavet højere til 10 meter. Mange skoler og børnehaver brugte stedet til svømmetræning.

1983

Helsingør skibsværft lukker



Opgave 2

Folkets by

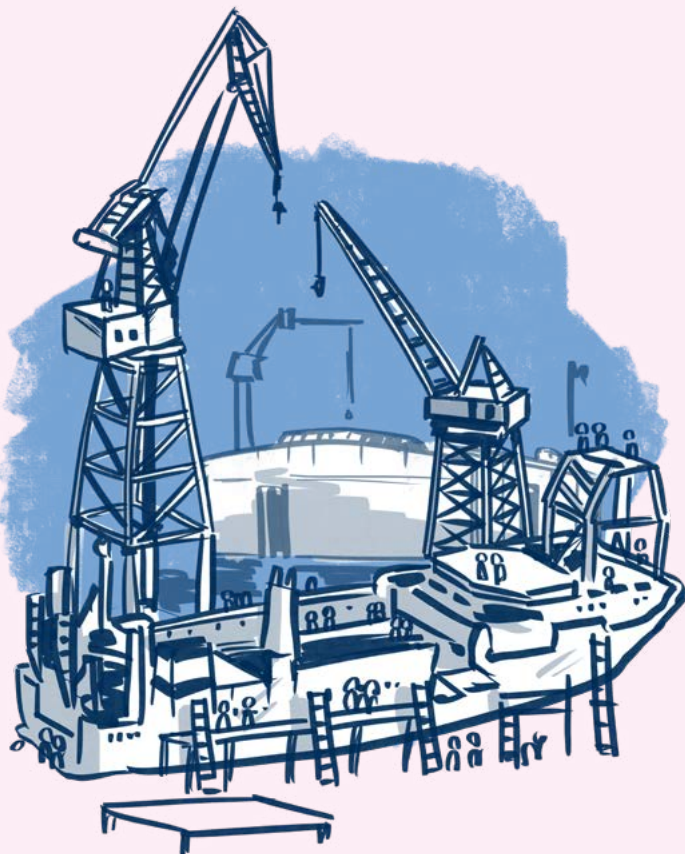
For 100 år siden begyndte samfundet at ændre sig.

Mange mennesker flyttede fra landet til byen. De ville arbejde på fabrikker. I Helsingør var der en stor arbejdsplads, der hed Helsingør Skibsværft. Der var også en gummifabrik og et bryggeri.

Der kom en ny stor gruppe af mennesker. De blev kaldt arbejdere. De arbejdede med forskellige ting på fabrikkerne.

Arbejderne ville have et bedre liv. De ville også have flere rettigheder.

Langsomt begyndte man at hjælpe hinanden mere i samfundet, så flere fik det bedre, og flere fik en uddannelse. Det er sådan, vores samfund fungerer i dag.



Forbind årstallene med en streg til det rigtige sted på tidslinjen i bunden:
(Husk tidslinjen går baglæns)

1926:
Børn i byer har langt flere skoletimer end børn på landet

1972:
skoleuge på 5 dage
(lørdag bliver fridag)

1980:
Alle børn skal gå i børnehaveklasse

1942:
Børnehaven i Helsingør åbner med vuggestue og børnehave

1978:
Helsingør Svømmehal og sportshal åbner

1972:
skolepligt i 9 år
(før var det 7 år)

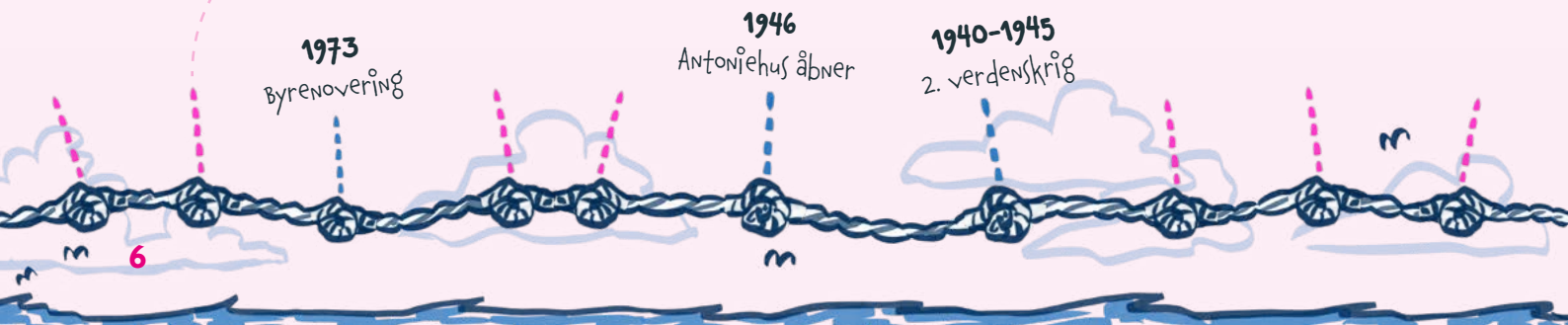
1935:
Børnehaven Helsingør Børneasyll fylder 100 år

1910:
Folkeskolen bliver gratis

1973
Byrenovering

1946
Antoniethus åbner

1940-1945
2. verdenskrig



Arbejdersøn Georg

– Mit Helsingør i starten af 1900-tallet

Jeg hedder Georg og er født i vores lejlighed i Klostergade ligesom mine to ældre søskende. Lejligheden er lille og ligger i baggården, men der er fin plads til os alle fem. Jeg sover med mine forældre i et værelse uden vinduer, hvor vi tydeligt kan høre og lugte mejeriets hestestald på den anden side af væggen. Der er heller ikke vinduer i køkkenet. Hele kvarteret er små fattige **arbejderhjem** i dårlig stand, men der er mange børn at lege med, og vores mødre er altid hjemme.

Min ven Elvira har en mor, der var blevet træt, fordi hun har født så mange børn. Før vi begyndte i skole, gik Elvira derfor i **Børneasylet**. Der var ca. 50 børn og kun en lærerinde, der var streng. Lokummet var i gården, og nogle gange faldt de små børn ned. Det lugtede.

Jeg er glad for at gå på Skolen på Marienlyst Allé, hvor vores lærerinde Frk. Jeppesen er sød. Efter 7. klasse skal jeg i lære. Måske på **Helsingør Skibsværft**, hvor min onkel også arbejder. Det har mine forældre bestemt.

Efter skole leger jeg med de andre i gården. Vi har nogle drabelige dyster med kæppe og kasteskyts mod 'gartnerungeungerne', men vi bader også ved Trykkerdammen og hygger os i Lunden og Lillelunden. Jeg er også god til at løbe, og min bror og jeg træner i HIF

Kronborg skal ikke længere være kaserne, siger de voksne. De vil lave museum derinde.



Nutid
Industrialiseringen

Arbejderhjem:

I starten af 1900-tallet var Helsingør stadig en lille by. Alle boede tæt i gamle huse med den lille gård og en familie på fem i en to-værelses uden grønne baggårde. Fra 1917 blev der bygget huse til arbejderne udenfor bymidten. Hamlets Vænge var de første. Der var fælles grønne arealer til alle. Lunden og Lillelunden er det område, vi i dag kalder Smørhullet, og som også giver 'folket' mulighed for at være i naturen og få frisk luft.

Børneasylet:

Den første børnehave i Danmark. I starten var det for fattige børn, der skulle opdrages ordentligt. Senere blev den for arbejdende forældres børn. Den har ligget samme sted siden 1838.

Helsingør Skibsværft:

Helsingør skibsværft startede i 1882 og byggede skibe i 100 år. Det var Helsingørs største arbejdsplads.



(Tid: 1:53)

1917
Hamlets vænge

1882
Helsingør skibsværft åbner

Opgave 3

Lav en reklameplakat for enten din by eller for Helsingør.

Billedet på forsiden af denne bog er vinderen af Helsingørs plakatkonkurrence til jubilæumsfejringen af Helsingør d. 2. juni 2026.



Den er flot, ik?

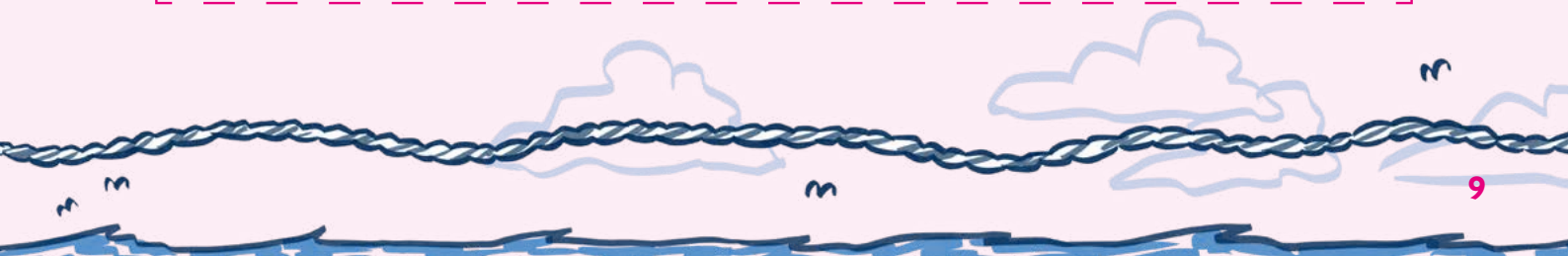
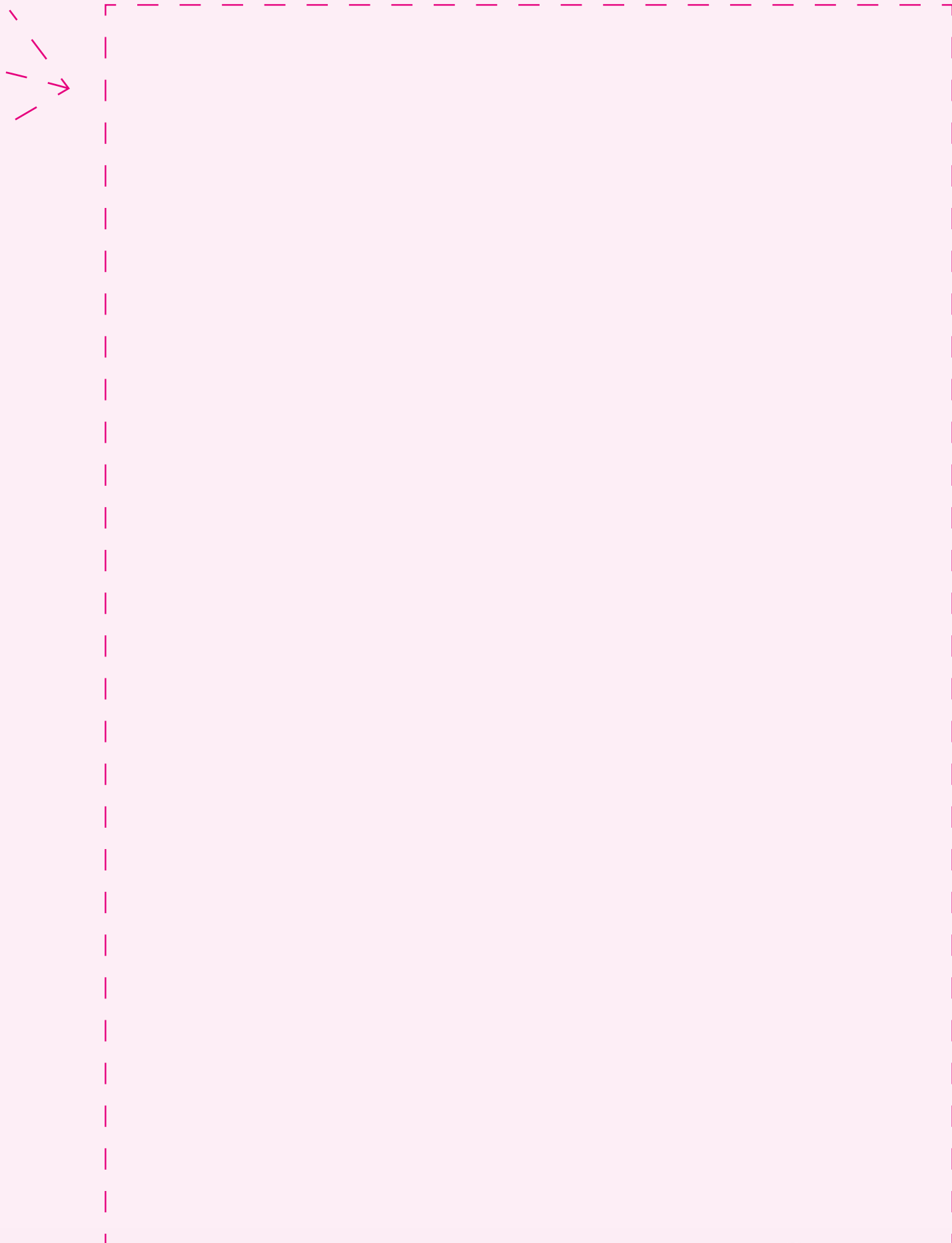
Inspiration**s**billeder
Du vælger dine egne helt frit.



TIP!

- Lav en overskrift.
- målret reklamen din egen aldersgruppe.
- Tegn eller klip nogle billeder ud af de ting, som du synes gør byen til et godt sted at holde sommerferie.





Helsingør vokser - 400 år med Øresundstold

Skibsklarererdatter Hildegard

– Mit Helsingør i 1800-tallet

Jeg hedder Hildegard. Jeg vokser op i Helsingør i en stor familie. Vi bor i et stort og flot hus tæt ved havnen. Her kommer der mange skibe forbi. Min far er **skibsklarerer**. Han arbejder med skibe og handel i havnen.

Helsingør er ikke en stor by, men der er **meget liv**. Mange søfolk og fremmede mennesker kommer til byen.

Jeg synes, min barndom er tryk og god. Familie og venner bor tæt på. Vi besøger tit hinanden til middage og små fester. For mig føles byen næsten som én stor familie.

Jeg går ikke i almindelig skole. Jeg får **undervisning hjemme**. En af mine lærerinder hedder frøken Solter. Hun kan være lidt streng. Jeg kan bedst lide, når vi lærer om stjerner og himlen. Om aftenen ser jeg tit op på stjernerne.

Om vinteren er der ofte sne og is. Nogle gange fryser Øresund til. Så kan man gå på isen til Helsingborg i Sverige.

Der er mange skibe i havnen. Derfor er der også mange søfolk i byen. Om aftenen er der ofte ballade i gaderne, så der må jeg ikke gå ud.

Jeg leger i gården og besøger min familie. Om vinteren glæder jeg mig til børneboller, hvor vi børn danser og har det sjovt.

Renaissance og sundtold



Hildegards familie

Skibsklarerer:

En skibsklarerer udregner præcis, hvor mange penge et skib skal betale i Øresundstold. Det er et svært regnestykke, for prisen afhænger af, hvilke ting skibet sejler med, og hvor skibet kommer fra i verden.

En livlig by med ballade:

Det tager flere dage at betale sin Øresundstold. Imens besøger mange sømænd fra forskellige lande byen. Nogle får meget at drikke, og der bliver tit slåskampe.

Hjemmeundervisning:

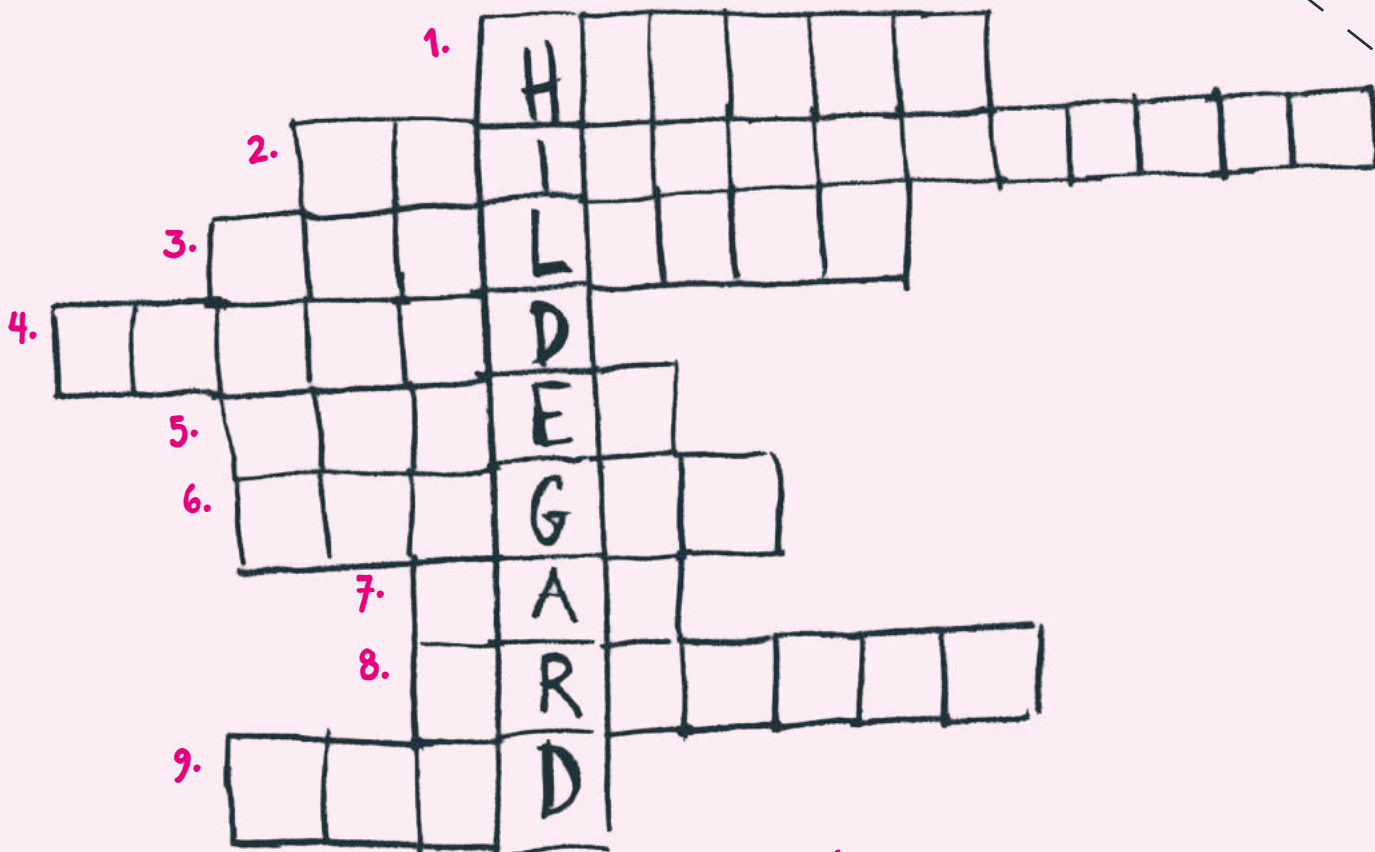
Hildegards far kunne ikke lide, at hans børn skulle gå i byens skole. Derfor fik de undervisning af to forskellige lærere, der kom hjem til dem. De indrettede f.eks. gymnastiksal på loftet.

1857
Øresundstolden slutter

Opgave 4

Svar!

1. Handel
2. Sølvskitb
3. Sømand
4. Værter
5. Kongen
6. Øresund
7. BAR
8. Told
9. Skibsskærer



1. Hvad kalder man det, når mennesker køber og sælger ting til hinanden?
2. Hvad hed den person, der hjalp skibene med toldpapirerne, når de kom til Helsingør?
3. Hvad sejlede man med, dengang man ikke havde motorer på skibene?
4. Hvad kalder man dem, der arbejder på et skib?
5. Hvad bragte skibene med sig fra andre lande, som de skulle betale told af?

6. Hvem fik pengene fra Øresundstolden?
7. Hvad kunne sømændene besøge i Helsingør, når de kom i land og ville have noget at drikke?
8. Hvad hedder vandet mellem Danmark og Sverige, som skibene sejlede igennem?
9. Hvad skulle skibene betale, når de sejlede gennem Øresund?

1852
Rådhuset

Fattige Christiane

– Mit Helsingør i 1800-tallet

Jeg hedder Christiane. Jeg ved ikke, hvor gammel jeg er. Jeg har fået at vide, at min far var toldbetjent ved Øresundstolden. Det var et godt arbejde. Men han døde, da jeg var lille.

Min mor siger, at vi havde det godt i starten. Senere fik hun en ny mand, som kunne forsørge os. Men han døde også. Så mistede vi de penge, han tjente, som vi levede af.

Min mor prøvede at passe på mig og mine søskende. Men vi blev smidt ud af vores værelse. Til sidst måtte vi flytte til **Fattiggården** i Karmeliterhuset.

Helsingør er **en livlig by**. Mange skibe sejler gennem Øresund. Søfolk fra mange lande kommer til byen. Jeg kan godt lide at møde mennesker fra andre lande ved havnen og i gaderne. Nogle gange er der nogen, der giver mig noget at drikke på en bar.

Jeg går i skole nogle dage om ugen på **Fattigskolen**. Jeg kan ikke så godt lide skolen. Læreren slår, hvis vi ikke kan vores katekismus. Vi er mange børn i klassen, og det er svært at lære, når man er sulten. Men vi beder til Gud og prøver at klare os.

Når jeg bliver 15 år, skal jeg konfirmeres i Sct. Mariæ Kirke. Så skal jeg ud at tjene hos en familie. Sådan er livet for mange piger som mig.

Renaissance og sundtold

Fattiggården:

Helsingørs fattiggård lå i Karmeliterhuset i 200 år. Her boede de fattigste i byen. De fik også mad, men sjældent så de blev mætte.



En livlig by med sjove mennesker:

Der var mange sømænd, handlende og soldater i Helsingør. Der var også mange værtshuse. Så der var ofte fest i gaderne om aftenen med sjove mennesker.



Fattigskole:

Skole for de børn, der boede på Fattiggården. I skolen skulle de lære tingene udenad, og disciplinen var streng. Læreren slog børnene, når de ikke fulgte med.

1840

Wiibroe bryggeri åbner

Opgave 5

Tegn Christiane

I politiets papirer fra 1849 har de beskrevet, hvordan Christiane så ud: "Født i Helsingør d. 24. november 1809. Hun er middel af Vægt, meget høj, har brunt Hår, store lysebrune Øjne, velformet kroget Næse, tyk Underlæbe, stor fedt Ansigt, frisk Farve. Hun er ok klog."

"Hun er middel af vægt"

"Tyk underlæbe"

"Brunt hår"

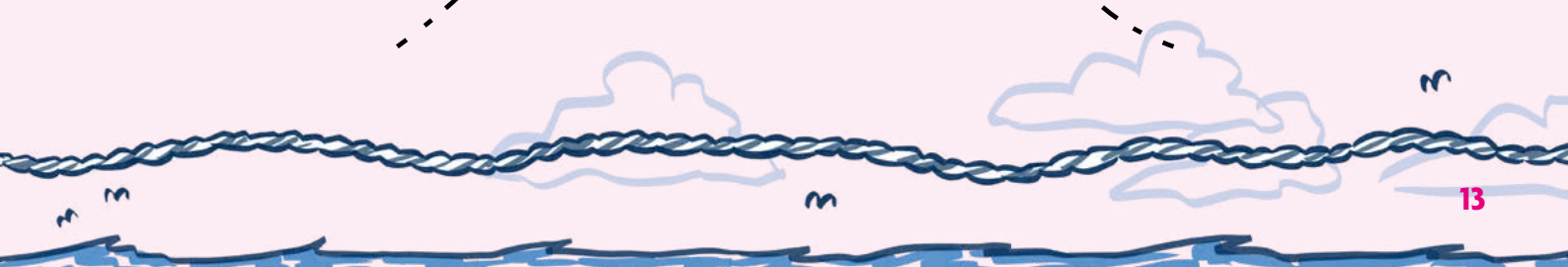
"meget høj"

"store lysebrune øjne"

"frisk ansigtsfarve"

"velformet kroget næse"

"stort fedt ansigt"



Slagtersøn Rasmus

– Mit **Helsingør i 1600-tallet**

Jeg hedder Rasmus **Tuesen**. Jeg blev født i 1620 i Helsingør. Min far hedder Tue Jensen og er slagter. Min mor hedder Anne Ibsdatter.

Jeg havde fem søskende: Anne, Jens, Maren, mig og min lillebror Tue. Men Anne, Maren og Tue døde af **sygdom**, før de blev 9 år. Nu er det kun Jens og mig, der lever.

Min fars slagteri er også der, hvor vi bor. Allerede som barn hjælper jeg min far. Vi børn hjælper til med alle opgaver. På den måde lærer vi faget og hjælper familien.

Helsingør er en vigtig by. Mange skibe sejler gennem Øresund og betaler **Øresundstold**. Derfor kommer der mange søfolk og fremmede til byen. Tæt på byen ligger Kronborg Slot, hvor kongen nogle gange bor. Derfor er der også mange soldater i byen.

Livet kan være hårdt. Mange mennesker bliver syge, og nogle dør. Derfor er det vigtigt at arbejde, hjælpe familien og tro på Gud. I gaderne går der dyr som grise, hunde og katte. Der er også mange rotter.

En dag skal jeg føre min fars slagteri videre.



Tuesen:

Dengang fik børn efternavn efter deres far. Hed faren Tue, kom sønnen til at hedde Tuesen. Det betyder "Tues søn".

Sygdom og pest:

I gamle dage døde mange børn af sygdom. Man kendte ikke medicin som penicillin. I 1600-tallet kom pest flere gange til byen. I Helsingør skete det tit, fordi mange sømænd kom til byen. I 1619 døde en fjerdedel af byens mennesker. I 1711 døde næsten halvdelen.

Øresundstold:

Siden 1429 skulle alle skibe, der sejlede forbi Helsingør, betale penge til kongen. Det hed Øresundstold. Det varede næsten 400 år og gjorde Danmark rig. Mange sømænd gik også i land og brugte penge i byen.

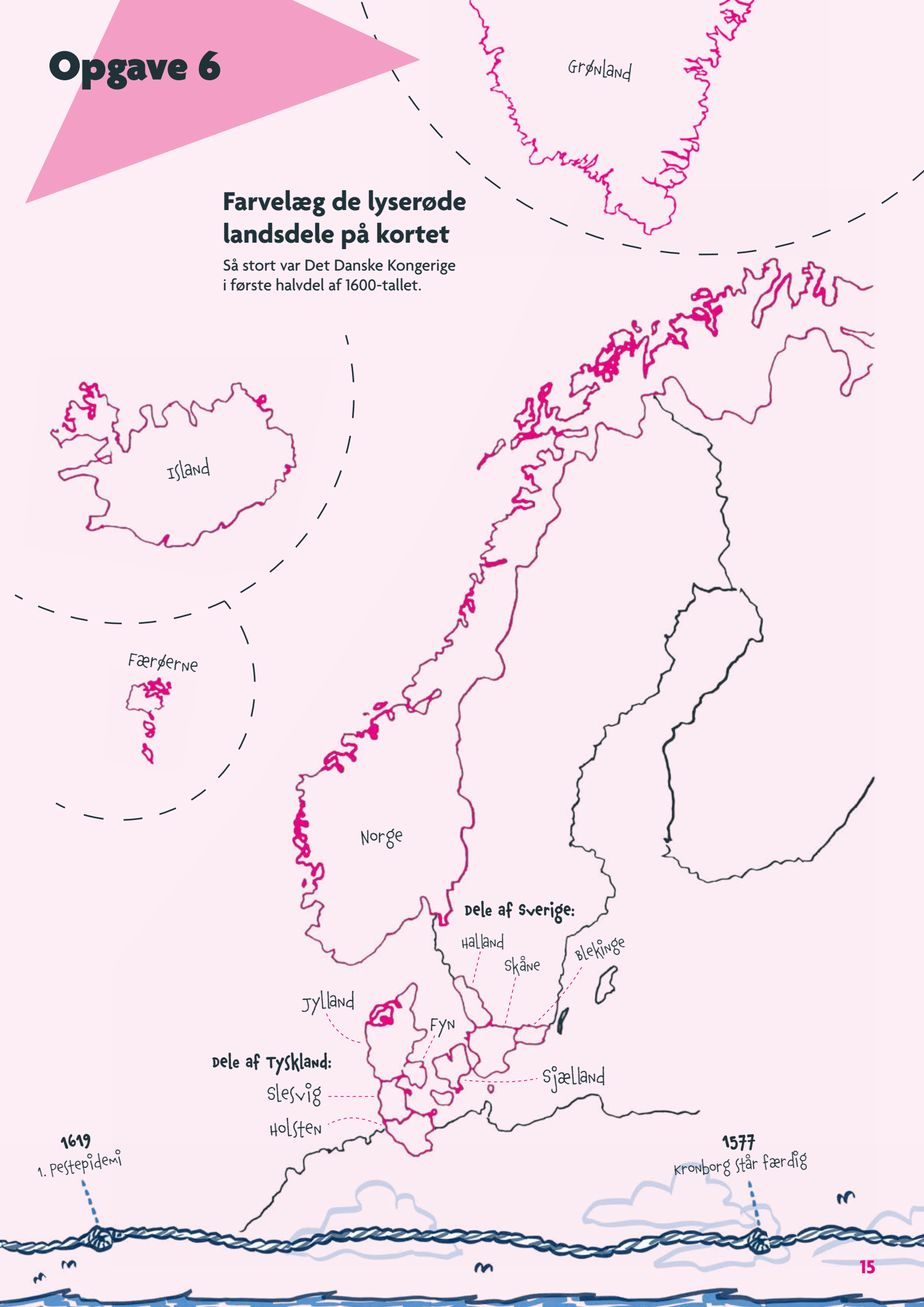
1710
2. Pestepidemi

1626
Hekse dømmes

Opgave 6

Farvelæg de lyserøde landsdele på kortet

Så stort var Det Danske Kongerige i første halvdel af 1600-tallet.



Grønland

Island

Færøerne

Norge

dele af Sverige:

Halland

Skåne

Blekinge

Jylland

Fyn

dele af Tyskland:

Slesvig

Holsten

Sjælland

1619

1. pestepidemi

1577

Kronborg står færdig

Rigmandssøn Frederich

– Mit Helsingør i 1500-tallet

Jeg hedder Frederich Leye. Jeg er 10 år og bor i **Stengade 74** i Helsingør. Min familie er meget rig og vigtig. Min far fortæller, at vores familie kommer fra **Skotland**. Min far rejste til Helsingør, og begyndte at handle. Derfor blev familien rig.

Min far siger, at jeg en dag skal fortsætte familiens handel.

Jeg går på Helsingør **Latinskole** i Karmeliterklosteret. I skolen lærer jeg at læse, skrive og regne. Vi lærer også latin.

Hjemme taler vi dansk, tysk og engelsk. Mange købmænd og søfolk taler disse sprog. Min far siger, at det er vigtigt for en købmand.

Vi tror på Gud, og jeg skal lære min **katekismus** udenad. Mine forældre siger, at jeg skal være lydige og arbejde hårdt.

Mine søstre lærer at styre et stort hus. En dag skal de giftes med en rig mand, så familien får gode forbindelser.



Stengade 74:

Du kan stadig se det hus Frederich Leye voksede op i.

Rig familie fra Skotland:

Mange skotter flyttede til Helsingør i 1500-tallet. Der var gode muligheder for at tjene penge i byen. Skibe fra mange lande sejlede gennem Øresund og skulle ind til Helsingør og betale Øresundstold. Derfor kom der mange købmænd til Helsingør.

Helsingør Latinskole:

I Helsingør var der latinskole i klosteret. Her gik børn fra rige familier i skole. Lærerne var præster og munke. De lærte børnene at læse, skrive og regne. De lærte også latin.

Katekismus:

I 1529 skrev Martin Luther en bog, der hedder en katekismus. Den forklarer den kristne tro på en nem måde. I bogen står for eksempel De ti bud og Fadervor. Alle børn skulle lære den udenad.

Renaissance og sundtold

1536
Reformation

1429 (ca)
Øresundstold

Helsingør bliver en købstad - 1426



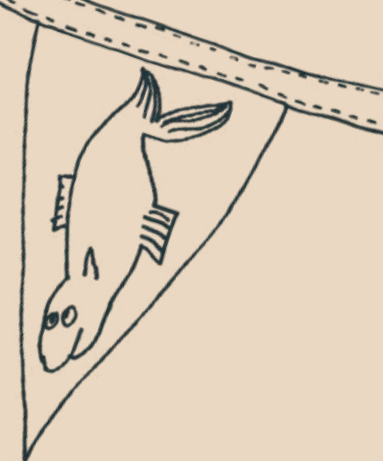
Hvordan bliver en by egentlig til? - Kunne mennesker ikke bare beslutte, at stedet hvor de boede, var en by?



Jo - men en købstad er noget særligt. En købstad er en by, hvor man må handle og sælge varer.



Middelalder



I 1426 besluttede kong Erik af Pommern, at Helsingør skulle være en købstad. Så kunne byen blive stor og vigtig.

Kongen gjorde tre ting:

- 1:** Han gav byen **købstadsrettigheder**. Det betød, at folk måtte handle, sælge varer, bygge huse og tjene penge.
- 2:** Han lavede Øresundstolden. Skibe, der sejlede forbi Helsingør med varer, skulle stoppe og betale penge.
- 3:** Han byggede en borg. Borgen hed Krogen. Senere blev den bygget større og kom til at hedde Kronborg.



1426
købstadsrettigheder

1420
krogen bygges

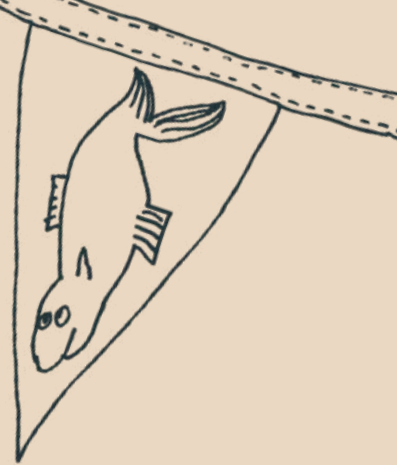
Det ældste Helsingør



Boede der slet ingen mennesker her i Helsingør, før kong Erik gav byen købstadsrettigheder?



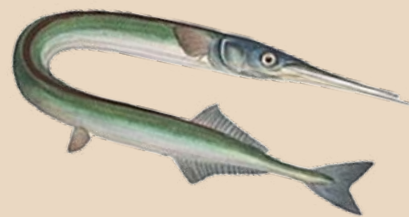
Jo, det gjorde der.



Middelalder

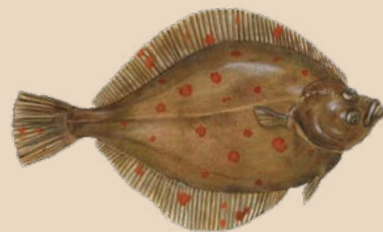
Vi ved:

1. at de ældste dele af Helsingør Domkirke er fra 1200-tallet. Det betyder, at kirken er omkring 800 år gammel. Så der boede mennesker i området længe før år 1426.



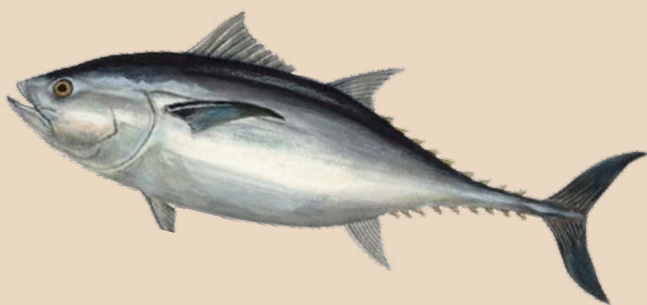
2. Øresund var kendt for at have rigtig mange sild. Derfor boede der fiskere her. De levede af at fange fisk. Og solgte dem måske også?

3. Mange mennesker rejste også over Øresund, når de skulle til Helsingborg og Scania. Derfor har der også været færgemænd, som sejlede folk over vandet.



4. Faktisk bliver Helsingør nævnt første gang i en tekst fra år 1231. Det viser, at byen allerede fandtes dengang.

Sikkert også tidligere endnu.



12xx
kirke (skt. Olaf)

1231
Helsingør omtales

Opgave 7

Forbind spørgsmålene med det rigtige svar.

Der er kun ét rigtigt svar.

Hvilken by fik købstadsprivilegier i år 1426?

Hvilken konge bestemte, at Helsingør skulle være købstad i 1426?

Hvorfor var det vigtigt for kongen at tage told fra skibe?

Kan du finde Helsingør på et kort og se, hvorfor det var et godt sted at tage told?

Hvad betyder det, at en by bliver en købstad?

Hvad lavede folk i Helsingør, før byen blev købstad?

Hvad hed den told, man skulle betale for at sejle gennem Øresund?

Hvor mange år er det siden, Helsingør fik købstadsrettigheder?

Fiskeri og færgemænd

Man må handle og bygge huse

Øresundstold

Han fik penge og magt

Erik af Pommern

600 år

Det smalleste sted på Øresund

Helsingør

Tak for generøs støtte til
**Selskabet Mødre- og
Børnehjælpen i Helsingør**



**HELSINGØR
KOMMUNE**

